

(P-09) MANİSA İLİ KENT MERKEZİNDE GÖREVLİ HEMŞİRELERDE SİGARA KULLANMA DÜZEYLERİ VE İLİŞKİLİ RİSK ETMENLERİNİN BELİRLENMESİ

Sevgi Nehir¹, Mehmet Murat Demet², Gönül Dinç³

¹Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD

² Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri AD

³ Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı AD

muratdemet@superonline.com

GİRİŞ VE AMAÇ: Hemşireler üzerinde yapılan çalışmalarda sigara kullanma sıklığı %47.6- %58.8 olarak belirlenmiştir.^{1,2,3} Bedensel çalışmayı gerektiren işlerde çalışmak, ailede veya yakın arkadaşları arasında sigara öyküsü olması, yüksek gelir düzeyine sahip olmak, ağır çalışma koşullarına sahip olmak sigara kullanımı için risk oluşturmaktadır.² Mesleki konum, rollerdeki ikilem, iş stresi, hemşirelik rollerine ilişkin beklentileri bulamama, sosyal desteğin az olması diğer risk etmenleri olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada sigara içme davranışı için risk grubu oluşturan hemşireler arasında sigara içme oranının ve sigara içme davranışına ilişkin risk etmenlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. **GEREÇ VE YÖNTEM:** Manisa ili kent merkezindeki hastane ve sağlık ocaklarında görev yapan tüm hemşirelerden (n=615) çalışmayı kabul eden 433 hemşire araştırma örneklemini oluşturmuştur. Araştırmaya katılan deneklere Demografik Bilgi Formu, Fagerstrom Nikotin Bağımlılığı Testi, uygulanmıştır. **BULGULAR:** Örneklemin (s=433) demografik özelliklerine bakıldığında, örneklemin oluşturduğu hemşirelerin yaş ortalamasının 30.91±6.48 olduğu, %67.4'ünün (s=292) evli, %45.7'sinin (s=198) önlisans düzeyinde eğitilmiş olduğu belirlenmiştir. Örneklemin %42.3'ünün (s=183) halen, %12.7'sinin ise (s=55) daha önce sigara kullandığı belirlenmiştir. Sigara içen hemşire grubunun yaş ortalaması 31,40±6.53 olduğu, %69,9'unun (s=128) evli, %22,4'ünün (s=41) bekar %7.9'unun eşini ölmüş ya da eşinden ayrılmış olduğu; %47.5'inin (s=87) lise, %52.5'inin lise üzeri eğitim düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Sigara içme davranışına ilişkin özelliklere bakıldığında %20.8'inin (s=90) günde 10 ya da daha az, %17.6'sının (s=76) 11-20 adet, %4'ünün (s=17) 21 ve daha fazla sayıda sigara kullandığı belirlenmiştir. Sigara içme davranışı üzerinde etkili olan demografik ve bireysel risk etmenlerine bakıldığında dul ve boşanmış olmanın bekar olmaya göre yaklaşık 5 kat; 40-45 yaş grubunda olmanın 45 yaş ve üzerinde olmaya göre yaklaşık 4 kat, lise düzeyinde yani hemşire olmak için en düşük eğitim düzeyine sahip olmanın ön lisans düzeyine eğitime sahip olan gruba göre yaklaşık 2 kat; tedaviyi gerektiren bir ruhsal hastalık öyküsü olmasının ruhsal hastalık öyküsü olmayanlara göre yaklaşık 2 kat; birinci derecede akrabalarında sigara içme öyküsü olanların olmayanlara göre 3 kat (anne 3,11; baba 1,54); arkadaşta sigara içme öyküsü olmasının olmayan gruba göre 1,53 kat; değerlendirme öncesi son altı ayda alkol kullanım öyküsü olanların olmayanlara göre 4,13 kat risk etmeni oluşturduğu belirlenmiştir (Tablo 1 ve Tablo 2). **TARTIŞMA:** Bu çalışmada belirlenen %42.3'lük sigara kullanma oranı önceki sonuçlara göre daha düşük olmakla birlikte (%47.6-58.8) en büyük örneklem üzerinde yapılmış olması açısından daha gerçekçi bir yorum yapılmasına olanak tanıyabilir.^{1,2,3} Sigara kullanan hemşire grubunun yaş ortalaması Öncel ve ark. nın çalışma sonucu ile uyumlu olarak 31.40±6.53 olarak saptanmıştır. Çalışmamızda orta yaş grubunda daha fazla sigara kullanıldığı belirlenmiştir. Bu sonuç önceki araştırma sonuçları ile uyumlu sayılır.³ Dul ve boşanmış olanlarda bekarlara göre 5 kat daha fazla sigara içme davranışı bulunması, Dilbaz ve Altınbaş'ın yaptığı ve sigara içme davranışı ile medeni durum arasında anlamlı ilişki saptanmayan çalışma sonuçlarından farklıdır.^{2,3} Literatürle uyumlu bir şekilde eğitim düzeyi yüksekliği sigara içme davranışı ile ters orantılıdır.² Hemşirelerin tedavi görmeyi gerektiren ruhsal hastalığının olması ile sigara içme davranışı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur (p<0.05). Bu sonuç literatür sonuçları ile uyumludur.⁴ Hemşirelerin ailelerinde ve arkadaş çevresinde sigara içme öyküsü bulunması sigara içme davranışı için risk etmeni olarak saptanmıştır. Aile ve yakın çevresinde sigara içme öyküsü bulunmasının sigara kullanma davranışı için risk etmeni olduğu birçok çalışmada

gösterilmiştir.^{2,5} Çalışmamızda 6 ay veya daha uzun süre alkol kullanan hemşirelerde sigara içme davranışının daha sık olarak bulunması literatürle uyumlu bir bulgudur.⁴ Literatürde aynı konuda yapılan bir çok araştırmada sigara kullanımına ilişkin özelliklerin yalnızca frekans değerleri ile verildiği görülmektedir. Bu çalışmada univariate analiz uygulanmasının risk etmenlerini belirlemek için daha doğru bir yaklaşım olduğu düşünülmüştür. Hemşirelik gibi ağır çalışma ve stres ortamında görev yapılan bir meslek grubunda sigara içme davranışı gibi dolaylı ve dolaysız maliyetleri çok yüksek değerlere ulaşan bir sosyal soruna ilişkin risk etmenlerinin belirlenmesi ve bunların giderilmesine yönelik önlemlerin alınması gereklidir.

KAYNAKLAR

1. Öncel S. İzmir metropolünde çalışan sağlık personelinin sigara konusundaki tutum ve davranışları. Basılmamış Uzmanlık Tezi, T.C. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 1984.
2. Altınbaş Ö. Hemşirelerde sigara içmeyi etkileyen faktörlerin incelenmesi. T.C. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2002
3. Dilbaz N, Apaydın L. Bir eğitim ve araştırma hastanesinde çalışan hemşireler arasındaki sigara içme, bırakma sıklığı ve sigara içme davranışının özellikleri. Bağımlılık Dergisi, Ankara, 2002; 3(2):73-83.
4. Ögel K., Tamar D., Özmen E., Aker T., Sağduyu A., Boratav C., Liman O. İstanbul Örneğinde Sigara kullanım Yaygınlığı Bağımlılık Dergisi 2003;4:105-108.
5. Erbaycı AE. Aksel N., Çakan A. Özsoz A. İzmir ilinde sağlık çalışanlarının sigara içme alışkanlıkları Toraks Dergisi cilt 5, sayı 1, Nisan 2004.İzmir